

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ БІЗНЕС-КОЛЕДЖ**

Полях С.С.

**ЕКОНОМІКС: МАКРОЕКОНОМІКА,
МІКРОЕКОНОМІКА. ЗБІРНИК
СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ
ЗАВДАНЬ**

Черкаси-2022

ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ БІЗНЕС-КОЛЕДЖ

ЕКОНОМІКС: МАКРОЕКОНОМІКА, МІКРОЕКОНОМІКА.

Збірник семінарських та практичних завдань

УДК 330.1

*Рекомендовано до друку рішенням методичної ради
Черкаського державного бізнес-коледжу
Протокол № від 30 грудня 2022 р.*

Полях С.С.

Економікс: макроекономіка, мікроекономіка Збірник
семінарських та практичних завдань.

Черкаси, 2022 р. – 42 с.

Рецензент: Шабанова О.В., кандидат економічних наук,
доцент, доцент кафедри фінансів та обліку ТВСП «Черкаське
навчально-наукове відділення Львівського національного
університету ім. І. Франка».

Методична розробка сприяє формуванню ринково-орієнтованого економічного світогляду учасника суспільного виробництва, здатного до самостійної підприємницької діяльності в умовах динамічної ринкової кон'юнктури; допомагає оволодіти універсальним інструментарієм прийняття раціональних господарських рішень в умовах обмеженості ресурсів та наявності альтернативних варіантів їх використання.

Призначений для студентів всіх спеціальностей закладів вищої освіти, що здійснюють підготовку бакалаврів, а також для тих, хто самостійно опановує зміст навчальної дисципліни «Економікс: макроекономіка, мікроекономіка».

Затверджено на засіданні кафедри
економіки, підприємництва та
маркетингу

Протокол № 4 від 15.12.2022 року

© С.С. Полях, 2022

ЗМІСТ

ВСТУП..... 4

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРІЯ ПОВЕДІНКИ СПОЖИВАЧА ТА ВИРОБНИКА. ТЕОРІЯ РИНКОВИХ СТРУКТУР..... 6

ТЕМА 1.1. Теорія поведінки споживача. 6

ТЕМА 1.2. Аналіз попиту, пропонування та ринкової рівноваги. 9

ТЕМА 1.3. Мікроекономічна модель підприємства 11

ТЕМА 1.4. Витрати і результати виробництва 12

ТЕМА 1.5. Ринок досконалої конкуренції 14

ТЕМА 1.6. Монопольний ринок 16

ТЕМА 1.7. Ринок монополістичної конкуренції 18

ТЕМА 1.8. Олігополія. 19

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. МАКРОЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ, РИНКИ ТА ПОЛІТИКА..... 21

ТЕМА 2.1. Макроекономічні показники системи національних рахунків..... 21

ТЕМА 2.2. Макроекономічна нестабільність: економічний цикл, безробіття та інфляція..... 23

ТЕМА 2.3. Сукупний попит і сукупна пропозиція 25

ТЕМА 2.4 Споживання, заощадження та інвестиції. Моделі макроекономічної рівноваги..... 28

ТЕМА 2.5 Монетарна та фіскальна макроекономічна політика 30

ТЕМА 2.6 Зовнішньоекономічна діяльність. Економічне зростання..... 32

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ 39

ВСТУП

Дисципліна «Економікс: мікроекономіка, макроекономіка» є однією з найнеобхідніших дисциплін, оскільки вона розрахована на вивчення поведінки й механізму ухвалення рішення окремими економічними суб'єктами на різних рівнях економічної системи. Вивчення дисципліни «Економікс: мікроекономіка, макроекономіка» формує систему знань про економічний вибір суб'єктів економіки за умов обмежених виробничих ресурсів і безмежних потреб у різних соціально-економічних системах. Ця дисципліна сприяє висвітленню загальних засад економічного життя суспільства; розкриттю закономірностей розвитку економічної системи та діалектики взаємозв'язку її структурних елементів; вивченню механізму дії економічних законів та способів використання їх людьми у процесі господарської діяльності для забезпечення економічного зростання.

Метою збірника є формування у студентів цілісної системи економічних знань, на яких базується сучасний мікроекономічний та макроекономічний аналіз; розвиток навичок пояснення змісту економічних явищ з використанням універсального інструментарію моделювання та спрямування студентів до самостійного опанування дисципліни.

В кожній із тем збірника містяться: теоретичні відомості, які дають стислу характеристику теми та ситуаційні завдання, які розкривають прикладні аспекти набуття практичних навичок економічного аналізу та пояснення змісту основних індикаторів економічного розвитку й механізмів державного регулювання основних економічних процесів.

Доробок підготовлений у відповідності до навчальної і робочої програм з дисципліни «Економікс: мікроекономіка, макроекономіка» для студентів спеціальностей 051 «Економіка», 075 «Маркетинг», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 071 «Облік і оподаткування», а також для тих, хто самостійно опановує зміст навчальної дисципліни.

Робота містить перелік теоретичних питань, що підлягають опрацюванню, ситуаційні завдання для розв'язку та список рекомендованих джерел.

**ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРІЯ ПОВЕДІНКИ
СПОЖИВАЧА ТА ВИРОБНИКА. ТЕОРІЯ
РИНКОВИХ СТРУКТУР**

ТЕМА 1.1. Теорія поведінки споживача

План лекційного заняття

1. Поняття про потреби та їх види. Економічні блага, їхня класифікація.
2. Сукупна і гранична корисність. Процес споживання, динаміка зміни корисності.
3. Криві байдужості як спеціальний інструментарій мікроекономічного аналізу. Карта кривих байдужості.
4. Гранична норма заміщення благ.
5. Поняття про рівновагу споживача. Модель споживання набору благ.
6. Оптимальний вибір і зміна доходу споживача.
7. Побудова лінії «ціна–споживання». Лінія індивідуального попиту споживача.
8. Ефект заміщення та ефект доходу.

Питання до обговорення на семінар

1. Дайте визначення поняттям потреби, види потреб. Економічні блага. Обґрунтуйте різницю між ними.
2. Дайте визначення поняттям корисності, Сукупна та гранична корисності. Опишіть функцію корисності.
3. Охарактеризуйте «Перший закон Госсена» та «Закон спадної граничної корисності блага».
4. Рівновага споживача з кардиналістських позицій. Рівновага споживача: економічна, алгебраїчна, графічна інтерпретації
5. Вибір споживача з ординалістських позицій. Припущення щодо системи вподобань споживача.

6. Надайте характеристику стадіям економіки, що розвивається та тенденції притаманні інноваційному типу розвитку
7. Дайте визначення поняттям «повноцінних» і «неповноцінних» благ. Опишіть функцію Торнквіста.
8. Охарактеризуйте Ефект доходу та ефект заміщення, впливи ефектів за Слуцьким та за Хіксом, парадокс Гіффена.

Практичні завдання

Ситуаційне завдання 1. Ви статистична людина, що споживає 2 літра Соса-Сола та 5 літрів води за тиждень, сукупна корисність яких однакова. Гранична корисність 2 літрів Коли дорівнює 36 ютилів, а п'яти літрів води – 24 ютилів. Ціна Коли 26 грн за літр. За якою ціною Ви купите воду в стані споживчої рівноваги?

Ситуаційне завдання 2. Ціна товарів $PA=15$ грн, $PB=21$ грн, $PC=14$ грн. Значення граничних корисностей наведені у таблиці. Бюджет споживача 300 грн. Який набір товарів максимізує загальну корисність споживача? Розрахуйте сукупну корисність за оптимального набору.

Кількість	Гранична корисність товару А	Гранична корисність товару Б	Гранична корисність товару С
1	30	231	56
2	22,5	187	35
3	15	143	21
4	7,5	84	14

Ситуаційне завдання 3. Споживач витрачає весь дохід на товари X і Y. Початкові ціни товарів: $P_x = 115$

грн., $P_y = 125$ грн. Оптимальний споживчий кошик складався з 20 одиниць товару X та 30 одиниць товару Y.

Визначте, як повинен змінитися добробут споживача, якщо його уподобання залишаються незмінними, ціни благ зростуть на 10% та 15% відповідно.

Джерела: [1, 4, 18]

ТЕМА 1.2. Аналіз попиту, пропонування та ринкової рівноваги

План лекційного заняття

1. Попит і закон попиту
2. Пропозиція і закон пропозиції
3. Взаємодія попиту і пропозиції
4. Еластичність попиту і пропозиції

Питання до обговорення на семінар

1. Охарактеризуйте поняття попит, ринковий попит. Опишіть функцію попиту та закон попиту.
2. Охарактеризуйте поняття пропозиція. Опишіть функцію пропозиції та закон пропозиції.
3. Охарактеризуйте поняття ринкової рівноваги. Надайте визначення рівноважної ціни та рівноважної кількості товару.
4. Визначте вплив змін попиту й пропозиції на стан рівноваги, рівноважну ціну та рівноважну кількість товару на ринку
5. Надайте характеристику еластичності попиту та пропозиції.
6. Поясніть взаємозв'язок між ціною та валовим виторгом за різної еластичності та , взаємозв'язок пропозиції з чинником часу
7. Визначте фактори впливу на еластичність попиту та пропозиції

Практичні завдання

Ситуаційне завдання 1. Використовуючи дані таблиці 1 виконати наступні завдання:

- а) побудуйте криві попиту та пропозиції

ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ БІЗНЕС-КОЛЕДЖ

ЕКОНОМІКС: МАКРОЕКОНОМІКА, МІКРОЕКОНОМІКА.

Збірник семінарських та практичних завдань

б) яка ситуація на ринку - дефіцит чи надлишок продукції та у якій кількості?

в) визначте ціну та обсяг рівноваги

г) якщо внаслідок підвищення транспортних витрат пропозиція знизиться на 7 тис. од. для кожного рівня ціни, якими мають бути нові ціна та обсяг рівноваги?

Таблиця 1

Ціна товару, грн	Попит, тис. од.	Пропозиція, тис. од.
11	62	19
17	50	47
25	41	56
33	33	45

Ситуаційне завдання 2. Крива пропозиції на ринку кукурудзи становить: $Q_S = 10000 + 5000 P$, а криву попиту задано рівнянням: $Q_D = 50000 - 2000 P$.

Завдання:

а) Визначте ціну та обсяг рівноваги.

б) Яким буде наслідок верхньої межі ціни в 15 грн.?

в) Якщо держава призначить виробнику дотацію у розмірі 1 грн. на одиницю продукції. Якими будуть нова ціна та обсяг рівноваги?

Ситуаційне завдання 3. Адміністрація кафе ухвалила рішення, щодо збільшення ціни товару з 20 г. о. до 22 г. о., при цьому обсяг продажів знизився з 250 до 210 одиниць. Необхідно визначити чи є попит на товар еластичним, чи ні та обґрунтувати подальші продажі.

Джерела: [1, 16, 18, 19]

ТЕМА 1.3. Мікроекономічна модель підприємства

План лекційного заняття

1. Підприємство як суб'єкт ринку
2. Виробничо-ринкова система підприємництва
3. Фактори виробництва.

Питання до обговорення на семінар

1. Розглянути підприємство як суб'єкт ринку та виробничо-ринкова система.
2. Визначити схему ринково-виробничої системи.
3. Охарактеризувати фактори виробництва.
4. Визначити мотивацію поведінки підприємства.
5. Зазначте фактор часу і періоди у функціонуванні підприємства.
6. Визначити поняття і параметри виробничої функції. Зазначити сукупний, середній та граничний продукти.

Практичні завдання

Ситуаційні завдання 1. Побудуйте таблицю факторів впливу на товар (товар обираєте самостійно)

Фактори, що впливають на ринок	Попит, тис. од	Пропозиція, тис. од.	Ціна, грн	Об'єм
знання	800	5000	1550 0	550
кількість випускників ів	* приріст випускників ів	-	-	* приріст випускників ів

Джерела: [3, 5 19]

ТЕМА 1.4. Витрати і результати виробництва

План лекційного заняття

1. Витрати виробництва.
2. Частинна варіація факторів виробництва.
3. Ізоквантна варіація факторів виробництва.
4. Пропорційна варіація факторів виробництва.
5. Оптимум виробника

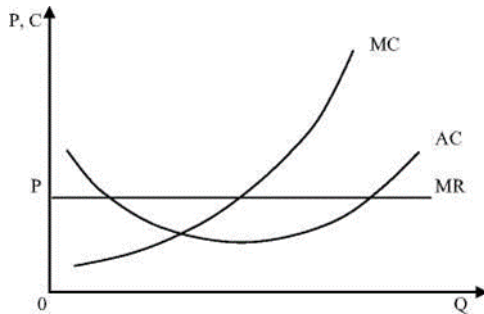
Питання до обговорення на семінар

1. Визначити сукупні, середні та граничні витрати, економічні та бухгалтерські витрати, постійні та змінні витрати.
2. Зазначити типовий характер зміни витрат за короткостроковий період та Закон зростаючих граничних витрат
3. Охарактеризувати ізоквантну варіацію факторів виробництва та функція витрат, криві довготривалих витрат, їх види.
4. Охарактеризувати Закон спадної віддачі (продуктивності) змінного фактора виробництва, Ефект масштабу виробництва та оптимум виробника.

Практичні завдання

Ситуаційне завдання 1. Функція попиту має вигляд $Q_D = 300 - 5 \cdot P$, постійні витрати становлять 70 грн., а змінні витрати на одиницю продукції - 4 грн. Знайдіть обсяг випуску, що максимізує прибуток монополіста.

Ситуаційне завдання 2. На графіку показані криві витрат фірми, що діє в конкурентній галузі. OP - поточна ринкова ціна

1. Покажіть на графіку рівень випуску, за якого прибуток фірми максимальний.
2. Визначте на графіку площину, що ілюструє прибуток фірми за даного рівня ціни і випуску.
3. Припустимо, ця галузь знаходиться в рівновазі. Подумайте, яка це може бути рівновага: у короткостроковому чи довгостроковому періоді. Обґрунтуйте свою відповідь.

Джерела: [1, 11, 16]

ТЕМА 1.5. Ринок досконалої конкуренції

План лекційного заняття

1. Модель ринку досконалої конкуренції та її характеристики.
2. Ринкова поведінка підприємства в короткостроковому періоді.
3. Ринок досконалої конкуренції в довгостроковому періоді.

Питання до обговорення на семінар

1. Ознаки й умови досконалої конкуренції.
2. Поліполістичний образ поведінки суб'єктів ринку.
3. Ринковий попит на продукцію фірми за умов досконалої конкуренції.
4. Визначення оптимальних обсягів випуску: два підходи.
5. Поведінка підприємства за умов зміни ринкової ситуації.
6. Пропозиція фірми і галузі в короткостроковому періоді. Рівновага фірми та галузі.
7. Рухомість ринкового попиту й пропозиції. Пропозиція фірми в довгостроковому періоді.
8. Тривала рівновага підприємства, галузі, ринку та механізм її підтримки.
9. Ефективність ринку досконалої конкуренції.

Практичні завдання

Ситуаційне завдання 1. Ринок бензину в країні функціонує в умовах досконалої конкуренції. Попит на бензин описується рівнянням:

$$Q_D = 180 - 18P,$$

де Q_D - кількість бензину, що реалізується, тис. т, P – ціна 1 т бензину, грн. Середні витрати бензоколонок визначаються як:

$$AC_1 = 5 + (Q_i - 5)^2.$$

Визначіть яка кількість бензоколонок буде функціонувати у галузі в довгостроковій перспективі?

Джерела: [2, 4, 18]

ТЕМА 1.6. Монопольний ринок

План лекційного заняття

1. Модель «чистої монополії» та її характеристики.
2. Монопольний ринок у короткостроковому та довгостроковому періодах.
3. Особливості функціонування реальних монополізованих ринків.

Питання до обговорення на семінар

1. Визначте ознаки «чистої монополії», економічні, адміністративні та правові бар'єри вступу до монопольного ринку.
2. Надайте характеристику поняттям монополія і монопольна влада
3. Охарактеризуйте різновиди монополій, діагностування монопольної влади, монополістичний спосіб дій.
4. Здійсніть порівняльну оцінку конкурентного та монопольного ринків.
5. Визначте потребу державного регулювання монополії, антимонопольна політика уряду країни.

Практичні завдання

Ситуаційне завдання 1. Фірма монополізувала виробництво. Позиції фірми є такими: $TR = 2000Q - 20Q^2$, $TC = 200Q + 10Q^2$, де Q – обсяг виробництва; P – ціна одиниці товару. Скільки кількості товарів буде реалізовано і за якою ціною, якщо фірма функціонує як проста монополія.

Ситуаційне завдання 2. Припустимо, фірма повністю монополізувала виробництво продукції. Наступна інформація відображає становище фірми:
 $MR = 1000 - 20Q$, $TR = 1000Q - 10Q^2$, $MC = 100 + 10Q$, де Q - обсяг виробництва продукції, P - ціна одиниці продукції, грн. Скільки продукції буде продано і за якою ціною, якщо фірма функціонує як монополія?

Джерела: [5, 17, 20]

ТЕМА 1.7. Ринок монополістичної конкуренції

План лекційного заняття

1. Поняття монополії, монопольного ринку.
2. Ознаки і поширення монополістичної конкуренції.
3. Нецінова конкуренція.

Питання до обговорення на семінар

1. Ознаки монополістичної конкуренції. Умови вступу до галузі. Спосіб дій монополістичного конкурента.
2. Еластичність попиту монополістичного конкурента. Визначення оптимального обсягу виторгу та цінова політика монополістичного конкурента.
3. Умова досягнення і підтримання беззбитковості в довгостроковому періоді. Сутність та передумови розвитку нецінової конкуренції.
4. Суспільна ціна монополістичної конкуренції.
5. Порівняльна характеристика ринкових структур.

Практичні завдання

Ситуаційне завдання 1. Підприємство виробляє продукцію (тис. штук за рік) і діє на ринку монополістичної конкуренції. Граничний доход цього підприємства описується рівнянням $MR = 30 - 3Q$, її граничні витрати в довгостроковому періоді (на зростаючій ділянці) - рівнянням $MC = 5Q - 20$. Якщо мінімальне значення довгострокових середніх витрат складає 15, то який буде надлишок виробничих потужностей у даного підприємства?

Джерела: [5, 17, 20]

ТЕМА 1.8. Олігополія

План лекційного заняття

1. Основні ознаки олігополії.
2. Теоретичні моделі олігополії.
3. Особливості організації олігополістичного ринку.

Питання до обговорення на семінар

1. Основні ознаки олігополії.
2. Олігополістична взаємозалежність та еволюція способу дій учасника ринку. Ринкові лідери та аутсайдери.
3. Узагальнення моделей дуополії за Штакельбергом. Теорія ігор у моделюванні олігополії.
4. Модель дуополії Курно та Бертрана як відображення ринкової поведінки початківця.
5. Моделювання поведінки олігополістів за функціями їх реакції на ринкові зміни.

Практичні завдання

Ситуаційне завдання 1. На олігополістичному ринку діє фірма-лідер, що має функцію витрат:

$$TC = 2Q^2 + 7Q$$

Функція ринкового попиту описання наступним рівнянням:

$$P = 120 - 2Q$$

Відомо, що інші фірми-аутсайдери можуть поставити на ринок 45 од. продукції за ціною лідера. Визначте випуск і ціну лідера.

Ситуаційне завдання 2. Транспортна компанія "Трансо" функціонує в умовах олігополії. Виведіть лінію попиту та граничної виручки компанії "Трансо", якщо

відомо, що ціна на ринку встановилася на рівні $P = 17$ гр. од., а обсяг випуску $Q = 15$ тис. шт. Попит на послуги компанії має дві ділянки: якщо ціна перевищує 17 гр. од., то попит більш еластичний і характеризується функцією

$$Q = 90 - 4P,$$

якщо ціна нижча від 17 гр. од., то попит менш еластичний і характеризується функцією

$$Q = 55 - 2P.$$

1. До якої моделі олігополії відноситься даний ринок послуг? Представте модель графічно.

2. Якщо відомо, що граничні витрати в даних умовах змінюються від рівня:

$MC = 5,5 - 0,2Q + 0,02 Q^2$ до $MC = 9 - 0,2Q + 0,02 Q^2$, то якими будуть ціна та обсяг запропонованих послуг?

Джерела: [1, 6]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. МАКРОЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ, РИНКИ ТА ПОЛІТИКА

ТЕМА 2.1. Макроекономічні показники системи національних рахунків

План лекційного заняття

1. Система національних рахунків у відповідності з міжнародним стандартом
2. Поняття валового внутрішнього продукту
3. Роль цінового фактора у вимірюванні ВВП
4. Аналіз динаміки ВВП України.

Питання до обговорення на семінар

1. Методи аналізу ризиків
2. Методи управління ризиками
3. Ризики спричиненні впливом факторів макросередовища
4. Ризики спричиненні дією факторів мікросередовища
5. . Оцінка ризику при виборі партнерів для ділового співробітництва

Практичні завдання

Ситуаційне завдання 1. Розрахуйте ВВП і ЧНП за таких умов (млрд. євро): споживчі витрати дорівнюють 160, валові інвестиції – 40, державні видатки – 60, трансферти – 20, експорт – 14, імпорт – 12, амортизація – 38.

Ситуаційне завдання 2. Країна А має такі макроекономічні показники (млрд. євро): зарплата становить 156, дохід від індивідуального бізнесу

(змішаний дохід) – 48, валовий корпоративний прибуток – 96, неприбуткові податки – 37, субсидії – 12. Розрахуйте ВВП за доходами.

Ситуаційне завдання 3. У базовому році реальний ВВП країни Г становив 500 млрд. євро, в аналізованому році приріст реального ВВП дорівнює 5%, а дефлятор ВВП становить 120%. Визначте номінальний ВВП в аналізованому році.

Ситуаційне завдання 4. За даними розрахувати обсяг ВВП на душу населення, якщо чисельність населення становить 38 млн. осіб. Валові інвестиції 23 млрд. Чисті інвестиції 3 млрд. Чисті непрямі податки на бізнес 12 млрд. Заробітна плата 46 млрд. Рента 2 млрд. Чисті % 7 млрд. Дохід від власності 3 млрд. Податок на прибуток корпорацій 8 млрд. Дивіденди акціонерам 7 млрд. Нерозподілений прибуток корпорацій 5 млрд.

Джерела: [4, 5, 22]

**ТЕМА 2.2. Макроекономічна нестабільність:
економічний цикл, безробіття та інфляція**

План лекційного заняття

1. Економічні коливання та економічні цикли
2. Ринок праці та механізм його функціонування
3. Зайнятість і безробіття
4. Причини та показники інфляції
5. Наслідки інфляції та антиінфляційна політика
6. Взаємозв'язок інфляції та безробіття
7. Інфляція в Україні та її особливості

Питання до обговорення на семінар

1. Сутність економічних коливань та економічних циклів. Зовнішні та внутрішні фактори. Види та фази циклів. Характеристика криз та депресії.
2. Історія фаз ділового циклу. Структурні кризи.
3. Кейнсіанська теорія Джеймса Тобіна. Неокейнсіанська модель мультиплікатора-акселератора. Характеристика мультиплікатора та акселератора.
4. Модель економічного зростання Р. Солоу.
5. Неокласична теорія ринку праці. Монетарна теорія ринку праці.
6. Взаємозв'язок інфляції та безробіття. Крива Філіпса.

Практичні завдання

Ситуаційне завдання 1. Розрахуйте акселератор якщо у 2000 році обсяг споживання становив 250 млн. дол., при обсязі інвестицій в розмірі 75 млн. дол. У 2001 році обсяг споживання зріс на 7% при зменшенні обсягу інвестицій на 5 %.

Ситуаційне завдання 2. Чисельність населення країни дорівнює 50 млн. осіб; 12 млн. осіб – діти до 16 років, а також люди, які перебувають у тривалій ізоляції; 15 млн. осіб – вибули зі складу робочої сили (пенсіонери, студенти, домогосподарки); 3 млн. осіб – безробітні; 1 млн. осіб – працівники з неповним робочим днем, які шукають кращу роботу. Розрахуйте: а) чисельність робочої сили; б) рівень безробіття; в) рівень зайнятості.

Ситуаційне завдання 3. Побудуйте криву Лоренца за припущенням, що все населення країни за рівнем доходів розподілене на 6 груп, на кожну з яких відповідно припадає 35, 25, 15, 10, 8 і 7 відсотків сукупного доходу. Зробіть аналіз кривої та ситуації із розподілом доходів у даній країні.

Ситуаційне завдання 4. Розрахуйте згідно із законом Оукена відносне відставання фактичного ВВП від потенційного за таких умов: фактичне безробіття – 9%, фрикційне безробіття – 2%, структурне безробіття – 4%.

Джерела: [7, 12, 18, 20]

ТЕМА 2.3. Сукупний попит і сукупна пропозиція

План лекційного заняття

1. Сутність сукупного попиту.
2. Сукупна пропозиція.
3. Рівновага сукупного попиту та сукупної пропозиції (модель ADAS).

Питання до обговорення на семінар

1. Ефекти негативного нахилу кривої AD.
2. Нецінові фактори зміни сукупного попиту: фактори, що впливають на сукупні споживчі витрати, фактори, що впливають на сукупні інвестиційні витрати, фактори, що впливають на державні закупівлі товарів і послуг, фактори, що впливають на чистий експорт.
3. Державні заходи щодо створення і збільшення платоспроможного попиту домогосподарств.
4. Сукупна пропозиція, класична та довгострокова крива модель сукупної пропозиції (AS). Нецінові фактори впливу на сукупну пропозицію.
5. Макроекономічна рівновага: модель AD–AS, графічна інтерпретація.
6. Наслідки збільшення сукупного попиту, наслідки змін сукупної пропозиції, ефект храповика.

Практичні завдання

Ситуаційне завдання 1. Використовуючи дані наведені в таблиці 1 визначте:

1. Рівноважний рівень цін та рівноважний обсяг виробництва. Чи є рівноважний реальний обсяг виробництва водночас і реальним обсягом виробництва за умов повної зайнятості;

ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ БІЗНЕС-КОЛЕДЖ

ЕКОНОМІКС: МАКРОЕКОНОМІКА, МІКРОЕКОНОМІКА.

Збірник семінарських та практичних завдань

2. Якщо покупці бажають купити на 50 млрд. г. о. додаткового реального обсягу продукції за кожного можливого рівня цін. Які чинники можуть зумовити таку зміну сукупного попиту? Якими будуть нові рівноважні рівні цін та реального обсягу виробництва?

Таблиця 1.

Шкала сукупного попиту та сукупної пропозиції в умовній економіці

Величина попиту на реальний внутрішній обсяг продукції (млрд. г. о.)	Рівень цін	Величина пропозиції реального внутрішнього обсягу продукції (млрд. г. о.)
100	300	400
200	250	400
300	200	300
400	150	200
500	150	100

Ситуаційне завдання 2. В таблиці наведені дані сукупного попиту і сукупної пропозиції, млрд. грн.

Таблиця 2.

Рівень цін	Реальний обсяг національного виробництва, попит	Реальний обсяг національного виробництва, продаж
25	2000	7500
30	4000	6500
35	6000	5500
40	8000	4500
45	10000	3500

Використовуючи ці дані, побудуйте графік сукупного попиту і сукупної пропозиції. Яким буде рівноважний рівень цін і рівноважний реальний обсяг національного виробництва?

Джерела: [1, 5, 20-22]

**ТЕМА 2.4. Споживання, заощадження та інвестиції.
Моделі макроекономічної рівноваги**

План лекційного заняття

1. Споживання та заощадження. Економічна нерівність.
2. Інвестиції.
3. Сукупні витрати и ВВП.

Питання до обговорення на семінар

1. Сутність споживання. Споживання (С) в макроекономічному плані. Функція споживання.
2. Сутність заощадження. Функція заощадження. Аналіз функції заощадження.
3. Зв'язок між диференціацією доходів і споживанням. Крива Лоренца.
4. Соціально-економічна нерівність. Вимірювання нерівності - коефіцієнт Джинні.
5. Рецесійний розрив.
6. Інфляційний розрив.

Практичні завдання

Ситуаційне завдання 1. Витрати домогосподарств на споживання описане рівнянням: $C = 200 + 3/16Y$.

Розрахуйте витрати домогосподарств на споживання і величину заощаджень, а також середню схильність до споживання і середню схильність до заощаджень, якщо дохід (Y) дорівнює 800 гр. од.

Ситуаційне завдання 2. Економіку країни можна описати такими рівнянням:

$$Y = C + I,$$

ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ БІЗНЕС-КОЛЕДЖ

ЕКОНОМІКС: МАКРОЕКОНОМІКА, МІКРОЕКОНОМІКА.

Збірник семінарських та практичних завдань

де Y - рівень доходу (обсяг виробництва), C - споживання, I - інвестиції. Функція споживання $C = 100 + 0,8Y$; функція інвестицій $I = 50$. Визначити:

- 1) Рівноважний рівень доходу;
- 2) Рівноважний рівень споживання і заощаджень

Джерела: [12, 13, 18]

ТЕМА 2.5. Монетарна та фіскальна макроекономічна політика

План лекційного заняття

1. Місце і роль держави в економічному кругообігу, формування економічної рівноваги.
2. Дискреційна і недискреційна фіскальні політики.
3. Пропозиція грошей, попит на гроші, механізм грошового ринку
4. Монетарна політика

Питання до обговорення на семінар

1. Метод вилучень та ін'єкцій, визначення рівноважного ЧНП.
2. Дискреційна фіскальна політика: державні витрати і рівноважний ЧВП, мультиплікатор державних витрат.
3. Вплив податків на обсяг національного виробництва та на рівноважний ЧВП.
4. Метод прогнозних розрахунків зайнятості.
5. Фінансування дефіциту державного бюджету, емісійний спосіб.
6. Структура грошових агрегатів.
7. Сутність та види монетарної політики.
8. Механізм впливу грошово-кредитної політики на національне виробництво. Модель IS-LM

Практичні завдання

Ситуаційне завдання 1. Припустимо, що державні закупівлі дорівнюють $G = 350$, податкова функція має вид $T = 0,35Y$, функція трансфертів $T_r = 0,25Y$, рівень цін $P = 1$, державний борг $D_g = 2500$ при ставці відсотка $i = 0,15$. Реальний обсяг виробництва

дорівнює 4000, а потенційний складає 7500. Чи є сальдо держбюджету позитивним або негативним?

Ситуаційне завдання 2. Реальний ВВП зменшився на 7,5%. Грошова маса зросла на 2,5%. Швидкість обертання грошей не змінилась. Як і на скільки змінився рівень цін?

Джерела: [1, 5, 23]

**ТЕМА 2.6. Зовнішньоекономічна діяльність.
Економічне зростання**

План лекційного заняття

1. Поняття і сутність зовнішньоекономічної діяльності. Платіжний баланс.
2. Валютний курс
3. Вплив зовнішньої торгівлі на економіку
4. Основні засади теорії економічного зростання
5. Моделі економічного зростання
6. Джерела та фактори економічного зростання

Питання до обговорення на семінар

1. Поняття і сутність зовнішньоекономічної діяльності, зовнішньоекономічні зв'язки.
2. Платіжний баланс, розробка і складання платіжного балансу.
3. Розгорнуте рівняння платіжного балансу, співвідношення змінних платіжного балансу.
4. Форма складання, інформаційна база платіжного балансу.
5. Метод складання платіжного балансу, сальдо у структурі загального платіжного балансу.
6. Основні методи регулювання платіжного балансу.
7. Сутність, значення, класифікація валютного курсу.
8. Номінальний валютний курс. Фактори впливу очікуваннями учасників валютного ринку.
9. Реальний валютний курс. Валютне котирування. Платіжний баланс країни.

Практичні завдання

Ситуаційне завдання 1. Валовий внутрішній продукт певної країни (ВВП) за 202X рік становив 618 млрд. євро, її експорт дорівнював 140, а імпорт – 138 млрд. євро.

Визначте сальдо торгівельного балансу країни. Чи можна вважати економіку наведеної країни відкритою?

Ситуаційне завдання 2. Між країною А і країною Б були здійснені наступні зовнішньоекономічні операції (млн дол. США): експорт товарів та послуг з країни А в країну Б — 250; грошові перекази із країни Б в країну А — 100; імпорт товарів і послуг у країну А — 230; купівля резидентами країни А цінних паперів фірм країни Б — 110; продаж цінних паперів фірм країни А резидентам країни Б — 70; імпорт золота у країну А — 80. Складіть платіжний баланс країни А.

Джерела: [1, 5, 23]

Методичні вказівки до виконання індивідуальної науково-дослідної роботи з курсу «Економікс: макроекономіка, мікроекономіка»

Відповідно до навчального плану, студент денної форми навчання виконує індивідуальну науково-дослідну роботу, яка є допуском до складання іспиту.

Головна мета виконання індивідуальної науково-дослідної роботи – перевірка результатів самостійної роботи студентів у процесі навчання, виявлення ступеня засвоєння ними теоретичних положень дисципліни.

Вимоги до оформлення індивідуальної науково-дослідної роботи:

- *варіант* індивідуальної науково-дослідної роботи визначається за порядковим номером у журналах груп від першої до четвертої.

- текст індивідуальної науково-дослідної роботи виконується комп'ютерним способом;

- *обсяг роботи 20-25 сторінок*. Використовуються формат А 4, поля: ліворуч – 20 мм, зверху і знизу – 20 мм, праворуч – 10 мм. Шрифт 14 пт, Times New Roman, міжстроковий інтервал – 1,5;

- після виконання індивідуальна науково-дослідна робота завантажується у MOODLE, не пізніше аніж за два тижні до початку сесії.

Індивідуальна науково-дослідна робота складається з таких частин:

- титульний аркуш (див. далі) обов'язково повинен містити назву дисципліни, номер варіанту, тему контрольної роботи, П.І.Б. студента, номер групи;

- зміст (див. далі) вимагає наявності номерів сторінок;

- вступ;

- основна частина, що складається з 2-3 розділів;
- висновок;
- перелік використаної літератури.

У вступі пояснюється чим тема є важливою та актуальною; з чого складається індивідуальна науково-дослідна робота (вступ, кількість розділів, висновок, додатки).

Приклад: «У вступі показана ідея (мета) індивідуальної науково-дослідної роботи. Розділ 1 присвячений.., у 2 розділі ... у висновках сформульовані основні висновки...»)

Основна частина індивідуальної науково-дослідної роботи складається з декількох розділів, що поступово розкривають тему. Кожен з розділів розглядає яку-небудь із сторін основної теми. Підтвердження позицій підкріплюються доказами, узятими з літератури (цитування, наведення цифр, фактів, визначень). Бажаним є використання таблиць, схем, графіків (можливе у вигляді додатків), що розкривають динаміку досліджуваних економічних показників. Якщо докази запозичені в автора використовуваної літератури, – це оформлюється як посилання на джерело і має порядковий номер. *Наприклад:* [7, с. 77]

Посилання оформлюються внизу тексту (див. далі) де вказуються порядковий номер посилання і дані книги або статті.

У висновках дуже коротко формулюються загальні підсумки по основній темі, перспективи розвитку дослідження, власний погляд на вирішення проблеми.

Перелік літератури складається в алфавітному порядку в кінці індивідуальної науково-дослідної роботи.

Теми індивідуальних науково-дослідних робіт для студентів денної форми навчання.

1. Система національних рахунків як інструмент регулювання макроекономічних процесів та пропорцій.

2. Нецінова конкуренція. Роль реклами в діяльності фірми.

3. Макроекономічна рівновага: основні характеристики та проблеми.

4. Антимонопольне законодавство та його застосування в Україні.

5. Макроекономіка та стабілізаційна політика держави.

6. Стратегії ринкової поведінки раціонально діючого споживача.

7. Сутність ВВП та його динаміка в Україні.

8. Проблема споживчого вибору і способи максимізації корисності.

9. Споживання, заощадження та інвестиції як основні інструменти кейнсіанської теорії повної зайнятості.

10. Зміст, функції і результати виробничої діяльності фірми.

11. Економічна нерівність і соціальна політика захисту населення в Україні.

12. Досконала конкуренція в ринковій економіці.

13. Аналіз зайнятості та безробіття в Україні.

14. Теорія монополії і проблема ринкової влади. Державне регулювання природних монополій в Україні.

15. Причини інфляції в Україні та антиінфляційна політика.

16. Порівняльний аналіз монополістичної конкуренції та олігополії.
17. Механізм функціонування ринку праці в Україні.
18. Цінова дискримінація: економічна природа, види і місце в ринковій економіці.
19. Соціально-економічні втрати від безробіття та державна політика зниження безробіття в Україні.
20. Моделі олігополії та їх прояв у сучасній економіці України
21. Грошові система та механізм грошового ринку в Україні.
22. Ринки факторів виробництва в умовах досконалої та недосконалої конкуренції.
23. Приватні інвестиції та інвестиційна діяльність в Україні.
24. Проблема оптимального співвідношення і використання ресурсів у виробництві.
25. Напрямки покращення інвестиційного клімату в Україні.
26. Сутність, види, показники та системи заробітної плати в мікроекономічних моделях ринку праці.
27. Стабілізаційна політика в Україні.
28. Сутність, види і ефективність інвестицій у людський капітал.
29. Сукупні витрати та аналіз їх в Україні.
30. Сутність ренти, її види і проблема земельного податку.
31. Перспективи економічного зростання в Україні.
32. Ринки капіталів та їх вплив на формування складу і видів реальних інвестицій фірм.

33. Економічні коливання та їх причини.
34. Загальна рівновага конкурентних ринків.
35. Аналіз державного бюджету, його доходів і витрат в Україні.
36. Зовнішні ефекти та економічні проблеми охорони навколишнього середовища.
37. Характеристика дефіциту бюджету і державного боргу в Україні.
38. Провали ринку: теорія провалів ринку і роль держави в ринковій економіці.
39. Національний банк та його роль в українській економіці.
40. Роль інформації в сучасній економіці і ринок Інформаційним послуг.
41. Монетарна політика в Україні.
42. Асиметрична інформація і несприятливий відбір.
43. Торгівельна політика та чистий експорт в Україні.
44. Ризик ринкових інвестицій. Взаємозв'язок прибутку та ризику.
45. Платіжний баланс та його стан в Україні.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Базова:

1. Аналітична економіка та макроекономічна політика: Навчальний посібник для студентів спеціальності – Економіка. Харків, 2019. 416 с.

2. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: підручник: у 2 кн. Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Київ, 2010. 437 с.

3. Базилевич В. Д., Базилевич К. С., Баластрик Л. О. Макроекономіка. навч. посібник. – Київ, 2007. 703 с.

4. Зварич. Р. Економікс: навчальний посібник Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2011. 297 с.

5. Корсікова, Н.М. Макроекономіка: навчальний посібник для ст-ів ВНЗ. Львів, 2019. – 240 с.

6. Косік А. Ф. Мікроекономіка : навч. посібн. для студ. вищ. навч. закладі. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ. 2008. 436 с.

7. Кулішов В.В. Мікро, макроекономіка: підручник. Львів, 2008. 488 с.

8. Мікроекономіка : підручник / за ред. В. Д. Базилевича. Київ, 2007. 678 с.

9. Мікроекономіка: підручник / За ред. А. П. Наливайка; Держ. вищ. навч. закл. «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». Київ, 2011. 446 с.

10. Нарижна Л. Д. Мікроекономіка в схемах : навч. посібн. для студ. вищ. навч. закладів. Київ, 2007. 156 с.

11. Основи економічної теорії : навч. посіб. / Ю. Г. Козак, С. С. Шаповал, О. С. Кіро та ін. ; за ред. Ю. Г. Козака, С. С. Шаповал. – Київ, 2019. 264 с.

12. Радіонова І.Ф. Макроекономіка – 2: навч. посіб. / І.Ф. Радіонова, Т.В. Бурлай, Є.В. Алімпієв. – Київ, 2009. 423 с.
13. Arestis Ph. Microeconomics, Macroeconomics and Economic Policy. – Palgrave Macmillan, 2011. – 320 p.
14. Pindyck R.S. Microeconomics / R. Pindyck, D. Rubinfeld. Boston et al., 2013. 743 p.
15. Snyder C. Microeconomic Theory. Basic Principles and Extensions / C. Snyder, W. Nicholson, R. Stewart. Hampshire, 2015. 536 p.
16. Економічна теорія : навч. посіб. / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, О. С. Марченко та ін. Харків, 2016. 268 с

Інформаційні ресурси:

17. Законодавство України.- Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
18. Державний комітет статистики України. - Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>
19. Головне управління статистики у Черкаській області. - Режим доступу: <http://ск.ukrstat.gov.ua>
20. Кабінет Міністрів України – www.kmu.gov.ua
21. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України – www.me.gov.ua
22. Міністерство фінансів України - www.mfu.gov.ua
23. Національний банк України - www.nbu.gov.ua

ДОВІДКА ПРО УКЛАДАЧА

ПОЛЯХ Сергій Сергійович, к.е.н. доцент кафедри економіки, підприємництва та маркетингу Черкаського державного бізнес-коледжу. Закінчив магістратуру Черкаського інституту банківської справи «Університет банківської справи» м. Київ за спеціальністю «Банківська справа», 2010р. В 2020 році захистив дисертацію на тему «Методичні засади захисту інтересів споживачів на ринку фінансових послуг» за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси та кредит та було присуджено науковий ступінь кандидат економічних наук. Є автором понад 20 наукових та навчально-методичних праць.

ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ БІЗНЕС-КОЛЕДЖ

ЕКОНОМІКС: МАКРОЕКОНОМІКА, МІКРОЕКОНОМІКА.

Збірник семінарських та практичних завдань

Навчальне видання

Полях Сергій Сергійович

**ЕКОНОМІКС: МАКРОЕКОНОМІКА,
МІКРОЕКОНОМІКА
СЕМІНАРСЬКІ ТА ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ**

Комп'ютерний набір Полях С.С.

Підписано до друку__ __.2022 р. Формат 60x84¹/₁₆

Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.

Друк офсетний

Умов. друк. арк. 1,0. Тираж 30 прим. Зам. № 331

За довідками з питань реалізації
звертатися за тел. (0472) 64-05-15